ZATČENÍ V JERUZALÉMĚ

Původ materiálu
Pechar Jaroslav, uspořádal Matěj Opočenský
Pořadí v lekci
30

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

- Teofil může přijít za Lukášem s tím, že slyšel či zažil ostrou rozmíšku mezi Židy a křesťany. Ptá se, kde se bere kritika křesťanů, Lukáš to vysvětluje „pavlovskou“ otevřeností vůči pohanům, tj. tradičně pokládaným na nečisté.

Během vyprávění se může Lukáš ptát, jestli to Pavlovi stálo za to.

další varianty:

- Teofile navštívila tě někdy nevítaná návštěva? Copak jsi jí řekl na uvítanou? Jak pak jsi jí přijal a co na to tvá rodina?

- Teofile udělal jsi někdy něco v dobré víře a obrátilo se to proti tobě? Pavlovi se něco podobného stalo v Jeruzalémě …

b) pro mladší a střední školní věk:

Máte nějaké tajné místo, skrýš? Ukázali jste ho kamarádům? Koho byste tam nikdy nevzali?

(Navržená motivace pomůže ujasnit, že jeruzalémští presbyteři i Pavlovi protivníci měli své „nedotknutelné místo“ – chrám. Pavel v jejich očích byl „zrádce“, který nerespektoval pravidla tohoto místa a otevřel ho pohanům. Proto vzbudil tolik odporu.)

c) pro starší školní věk:

- veďte s dětmi rozhovor o odlišnosti lidí a jejich důvodech i důsledcích. Čím se odlišují cizinci? (řečí, barvou pleti…). Máte k takovému člověku důvěru, nebo se ho spíš bojíte? Považujete cizince za přítele, či nepřítele? Co pomůže odpor vůči cizím překonat?

(Navržená motivace může ukázat, že nedůvěra a odpor vůči cizím, jiným, je hluboce zakořeněná i v nás. Můžete potom využít motivu „Židům Žid a Řekům Řek“ – upozornit, že Pavel byl doma v obou jazycích, nepropadal předsudkům – a především si nechal otevřít oči Pánem, který ho k „cizincům“ – pohanům, Řekům – poslal. Proto se nenechá zviklat ani odporem vůči cizím – pohanům)

2. Poznámky k textu a jeho katechetickému využití

Pavlovým příjezdem do Jeruzaléma **začíná nová etapa** Pavlovy cesty. Bude muset osobně ručit za evangelium, které káže, jak před protivníky ze synagogy, tak před římskými institucemi.

- universalismus - opakovaně zdůrazňuje autor Sk, že zvěst evangelia není úzce vázána na jednu vnějšně (tj. jazykově, kulturně, etnicky či tradičně nábožensky) ohraničenou skupinu lidí, nýbrž se svobodně vydává napříč doposud uznávanými hranicemi jazyka, kultury, náboženství, národnosti. Zvěst o Ježíši Kristu nelze uzavřít do žádného ghetta, jakkoli se v něm určitému druhu nábožensky upřímných lidí může líbit. Na tomto pozadí je třeba vidět Pavlovy konflikty s určitým okruhem představitelů židovství, kteří ho zavile odmítají a chtějí se ho zbavit. Poslání nést evangelium pohanům patří bytostně k příběhu zvěstování a apoštol je ochoten to dosvědčit i vlastním utrpením.

- situace v Jeruzalémě - Přesto, že je Pavel v Jeruzalémě přivítán (přijat souhlasně) radostně, je za tímto přijetím cítit napětí (viz Sk 15, 20 nn, Sk 21,18nn; 22,21-22; 23,11; 24,5nn). Je to přijetí s „ale“. Něco jako: „Tvá práce je skvělá (ukazují se v ní Boží skutky), ale činí problémy u křesťanů ze Židů. Bylo by nejlepší, kdybys ukázal vlídnou tvář a dokázal, že dodržuješ Mojžíšova přikázání.“ Pavel toto udělá. Chová se podle svých vlastních slov: „Řekům Řek, Židům Žid“ (1Kor 9,20-21). Ani tento přístup nevede k uklidnění, naopak eskaluje napětí – „pro dobrotu na žebrotu“ (viz motivace).

- Pavel je varován – i když je Pavel před cestou vícekrát varován, neuhne. Následuje vlastně Ježíše z Nazareta. Lukáš ukazuje cestu utrpení věrných svědků - první martyr Štěpán, nyní je jakoby řada na Pavlovi. Pavel ale po falešném mučednictví netouží. Což nesnižuje utrpení Ježíše ani Štěpána, ani neukazuje Pavlovu zbabělost či vychytralost. Je to vzkaz čtenářům Skutků. Cesta následování je cesta kříže, ale všichni svědkové nemusí jít tímtéž utrpením. Cesta kříže je pro Pavla cestou zvěstování.

- Pavlova obhajoba – apologie se ve Sk zopakuje ještě jednou před Římany Festem a králem Agrippou (Sk 26). Dav Židů nechá Pavla mluvit jen do první zmínky o pohanech. Pak začne křičet. Nevadí jim Ježíš, ale to, že by zvěst měla být vynesena mimo židovství jinak než podle platných nařízení.

V obhajobě je kladen důraz na prorocké zmocnění v chrámě (vv. 17-18 – srov. se Sk 9., kde je líčeno Pavlovo obrácení bez tohoto údaje). Židům je toto známě, podobně byl totiž v chrámě povolán Izaiáš. Pavla vzkříšený Pán zmocnil k zvláštnímu a nebývalému úkolu: půjdeš s evangeliem k pohanům.

- jazyky: Pavel mluví řecky i hebrejsky (aramejsky). Je doma v obou světech. To mu činí výhody (srozumitelnost, nebo překvapení) i nevýhody (obě strany ho nepovažují za vlastního).

- římské státní instituce – Lukáš svým čtenářům říká dvě věci:

1) Mění pohled křesťana na římskou říši: Vědomí universalistického dosahu evangelijní zvěsti pomáhá najít nový vztah k římským státním institucím – pořádkovým silám, právním mechanismům, statním představitelům. Fungující „policie“, armáda, právní instituce a nábožensky nestranní státní představitelé mohou – už prostě tím, že „dobře fungují“ – napomoci růstu evangelia, příp. ochraně jeho nositelů. Křesťané sledující tento Pavlův příběh si mají uvědomit, že římské státní instituce není třeba apriori odmítat, naopak, je možno do určité míry – na rovině občanské – počítat s jistotou, kterou „právní stát“ v římské podobě (na rozdíl od orientální despocie) poskytuje. Střízlivé líčení římských úředníků Felixe a Festa (s jejich touhou po úplatku a sklonem za každou cenu vyjít s místními představiteli, třeba i za cenu, že nebudou řešit očividný případ) kriticky dosvědčuje, že toto očekávání má své meze. Vstřícný pohled státních úředníků musíme vidět v souvislosti s tehdejším právním řádem – zcela jinak by státní úředníci jednali s Pavlem, kdyby neměl římské občanství – barbaři a otroci

neměli právní zastání.

Toto téma můžete využít se zejména staršími: Jak je důležité právo a jeho dodržování – fungování státu atd.

2) Mění pohled římské říše na křesťanství: Mezi křesťany se vyskytují pro ně významné osoby. Křesťan Pavel svým římským občanstvím proráží tehdejší mentalitu u obou stran. Lukáš říká: Římané, nemusíte se nás bát – my posloucháme zákony! Výslechy a slyšení před prokurátory a vladaři ukazují, že obvinění křesťanů z „protistátní činnosti“ jsou smyšlenky, předsudky, falešná nařčení nebo „vnitřní náboženské otázky“ (21,37-40; 22,25-29; 23,29; 25,11n; 25,26; 26,32). Skutky vznikají po zboření Chrámu a také v prvních letech pronásledování!

3. FORMULACE TÉMATU

Napětí mezi univerzalismem a zaslepeným lpěním na jediné správné tradici. Toto napětí platí obecně, není důvod ho vnímat jen jako záležitost rodící se církve, resp. napětí křesťanství x židovství.

Pavlovi protivníci požadují, aby to, co je pro ně svaté, nebylo vynášeno mimo jejich tradiční svět („pohanům“). Domnívali se, že přivedl Trofima z Efezu (křesťan z pohanů) do chrámu, což bylo naprosto nepřípustné a pohoršilo je. Tam kde se nekriticky lpí na správnosti své vlastní tradice, stačí málo k tomu, aby pouhá domněnka (fáma) vzbudila nenávist, která je ochotná i lynčovat.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- tento příběh je plný témat. Úsilím připravovatele katechetky bylo jich ukázat co nejvíc. Úsilím katechety/ky nemusí/nemá být je všechny dětem předat. Je nutné vybírat.

- výkladové poznámky se odvolávají na chrám, přitom v oddílu samém se v chrámu nic neděje. „Posvátnost chrámu“ je však „jiskrou“, která zažehne protipavlovskou bouři.

- antisemitská interpretace - v textu najdeme více míst, která mohou podnítit křesťanské protižidovské smýšlení (vzbouření davu v chrámě, později spiknutí a intriky). Je třeba

vykladačské a vypravěčské obezřetnosti, která zdůrazní, že jde o postoj těch, kdo svoje vlastní náboženské (a národní) přesvědčení zamění za službu Pravdě. S mladšími dětmi je proto vhodnější mluvit o Pavlových protivnících, kteří mysleli, že nejlépe vědí, koho má Bůh rád a koho ne, a proto jim Pavel hodně vadil. Starší děti můžeme upozornit, že slepý fanatismus, demagogie a násilnictví jsou rubem každého náboženství, pokud se ho jeho vyznavači zmocní jako „majitelé pravdy“. Ani křesťané nebyli a nejsou ušetřeni postojů zaslepeného fanatismu (v bigotně konfesním i teroristickém vydání), který útočí slovně i zbraněmi na všechny cizí i na každou nezažitou a nezvyklou myšlenku.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Využijete-li navržené motivace, setrvejte u konfliktu a snažte se ho vysvětlit. Nemusíte zdlouhavě převyprávět „vyprávění ve vyprávění“ - tj. povolání u Damašku, jen zdůrazněte, že Pavel připomněl, že kázat pohanům není jeho svévole, ale úkol uložený Pánem. Přesto to protivníky nepřesvědčilo, ba naopak.

I. Motivace
II. Pavel přišel do Jeruzaléma a zjistil, že vzbudil podezření mezi křesťany i židy
III. Pavlovi protivníci Pavla podezírají, že vzal do chrámu – nedotknutelného místa – cizince
IV. Vzbouření davu, hrozba smrti a záchranná akce vojáků
V. Pavel vysvětluje, že byl poslán kázat i cizincům-pohanům, ale jeho protivníky to jen rozhněvá

b) osnova pro střední a starší školní věk:

Teofilovskou motivaci můžete příp. propojit s motivací pro starší. Jednotlivé body navržené osnovy předpokládají spíše stručné rozvedení

I. Motivace
II. Pavla vnímají jako „cizího“ jeruzalémští křesťané
III. Pavel má svobodu a uposlechne rady jeruzalémských presbyterů
IV. Pobyt v chrámě přináší osočení; srocení davu a hrozba lynčování
V. Pavla zachraňuje římská posádka
VI. Pavel káže a zdůrazňuje, že zde v chrámě byl povolán ke službě pohanům – cizím, jiným
VII. Dav toto vysvětlení odmítá
VIII. Apoštol byl zachráněn, ale není osvobozen - bude následovat Pána na cestě kříže

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA –

7. LITURGICKÝ RÁMEC –

Vstup: Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť učinil podivuhodné věci, zvítězil svou pravicí, svou svatou paží! Hospodin dal poznat svoji spásu, zjevil před očima pronárodů svoji spravedlnost, na své milosrdenství se rozpomenul, na svou věrnost domu Izraele. Spatřily všechny dálavy země spásu našeho Boha. (Ž 98,1-3)

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Je třeba příběh co nejvíce zjednodušit. Zkuste pracovat s motivem „skrýše posvátného“ (viz motivace) a pak pokračovat podle naznačeného příběhu:

Zeptejte se dětí, zda mají nějakou svou oblíbenou hračku, panenku, autíčko. Berou si ji do postýlky? Vzaly by ji někam do bláta na ulici?

Na Pavla se v Jeruzalémě začali někteří lidé hrozně zlobit. Pán Bůh se jim stal takovou oblíbenou hračkou, kterou si chtěli schovat jen pro sebe. Když Pavel vypráví o Ježíši lidem z jiných národů, jako by krásného a čistého Pána Boha úplně zablátil a pošpinil.

Po Jeruzalémě se rozkřiklo, že přišel Pavel. A že na na to nejvzácnější boží místo - do chrámu - vzal nějakého cizího člověka! Některé to tak naštalo, že ani nezjišťovali, zda je to pravda. Rovnou se na Pavla vrhli a chtěli ho zabít. Vždyť pošpinil nejvzácnější boží místo!

Takovým naštvaným lidem nešlo vysvětlit, že se mýlí. Pavlovi hrozila opravdu smrt. Naštěstí pro něj přišli římští vojáci a zachránili ho.

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. PAVEL V JERUZALÉMĚ

Všechno to začalo vlastně moc hezky. Po té spoustě cestování po Malé Asii, Makedonii a Řecku chtěl Pavel do Jeruzaléma, i když byl od své cesty zrazován. Znal „svaté město“ Jeruzalém už od dětských let, když tu studoval. A teď si ho bude moci znovu projít, podívat se na místa, která jsou posvěcená nejen Božím zaslíbením, ale i tím, že po nich chodil Ježíš Nazaretský. Každý žid se do Jeruzaléma těší a Pavel nikdy nezapomněl na své židovské kořeny. Rabi Gamaliel, u kterého studoval, ho dobře naučil znát jedinečnost tohoto svatého města a zvláště pak svatého chrámu, jediného místa, kde mohou probíhat oběti. Pavel moc dobře věděl, že do určité části chrámu smí kdokoliv, do další jen židé a do svatyně svatých vstupuje jen jednou do roka velekněz. Právě tak dobře znal Mojžíšovy zákony i jejich rabínské výklady. Škola rabího Gamaliela měla velmi vysokou úroveň.

II. JERUZALÉMŠTÍ KŘESŤANÉ VNÍMAJÍ PAVLA JAKO CIZÍHO

Pavel však nepřijel do Jeruzaléma oživit staré vzpomínky. V prvé řadě se chtěl setkat se

zdejšími křesťany a zvláště s těmi, kdo stáli v čele jeruzalémské církve. Setkal se s nimi už druhého dne. Vyprávěl jim o všem, co Bůh skrze něho vykonal mezi pohany, a všichni z toho měli velkou radost.
Byl tu však problém: Téměř všichni členové křesťanského sboru – bylo jich několik tisíc – byli bývalí židé. Poznali v Ježíši Nazaretském zaslíbeného Mesiáše a uvěřili v něho. Vyrostli však v židovských tradicích a neměli důvod je opustit. Tyto tradice jim byly velmi drahé. Není divu, že zvláště Jakubovi – vedoucí osobnosti jeruzalémských křesťanů – leželo hodně na srdci, aby nebyl nějak znevažován Zákon přijatý od Mojžíše. A Jakub velice dobře věděl, že Pavla provází pověst člověka, který na tyto tradice moc nedbá. Již několikrát se mu doneslo, že Pavel nezdůrazňuje přikázání Zákona tak, jak oni v Jeruzalémě cítí, že by se zdůrazňovat měly. Bylo potřeba s touhle šeptandou co nejrychleji něco dělat, jinak vznikne v církvi rozkol a o ten nikdo v Jeruzalémě nestojí. Proto Pavlovi navrhl, aby se připojil ke čtyřem mužům, kteří se mají druhého dne účastnit očistného obřadu v chrámě a tak dal, najevo, že není proti ustanovením Zákona.

III. PAVEL MÁ SVOBODU A UPOSLECHNE RADY JERUZALÉMSKÝCH PRESBYTERŮ

O rozkol ale nestojí ani Pavel, a tak se podřizuje rozhodnutí Jakuba a jeruzalémského sboru. Věděl, že na té „šeptandě“ je mnoho pravdy. Ač sám byl obřezaný žid a v židovských tradicích byl vychován, poznal, co to je křesťanská svoboda od Zákona. Věděl, že obřízka i mnohé náboženské předpisy a obřady ztratily po Ježíšově smrti a zmrtvýchvstání své opodstatnění, protože Ježíš přinesl od těchto kultických přikázání Zákona svobodu.
Ale právě tak dobře věděl, že na prvním místě musí být láska a proti lásce k bližnímu nesmí stát ani křesťanská svoboda. Ano, křesťan je svobodný, ale touto svou svobodou nesmí pohoršovat bratry, kteří ještě této svobodě plně neporozuměli. Zcela se tedy podřídil Jakubovu přání, a proto ho čekal týden rituálního očišťování ještě spolu se čtyřmi jeruzalémskými bratry.

IV. POBYT V CHRÁMĚ PŘINÁŠÍ OSOČENÍ; SROCENÍ DAVU A HROZBA LYNČOVÁNÍ

Během těchto dní Pavel i s těmito spolubratry trávili mnoho času na modlitbách v chrámu. Už to vypadalo, že všechno proběhne bez problému a k všeobecné spokojenosti, ale najednou se strhla mela. Lidé Pavla krátce předtím zahlédli ve městě ve společnosti pohana Trofima. Už to, že se stýká s pohanem, jim připadlo divné, ale teď je napadlo, že Pavel dokonce tohoto pohana přivedl do té části chrámu, kam měli pohané přístup zakázaný. To už by nebylo jen divné, to by bylo něco hrozného. Přítomnost pohana by znesvětila chrám! Kdyby to Pavel udělal, bylo by to pro všechny židy velmi urážlivé, a tak není divu, že se tato fáma rychle roznesla po celém městě. Dříve, než mohl kdokoliv zjistit pravdu, tak se seběhl dav a lidé vyvlekli Pavla z chrámu,

aby ho za tento domnělý čin zlynčovali.

V. PAVLA ZACHRAŇUJE ŘÍMSKÁ POSÁDKA

V Jeruzalémě sídlila římská vojenská posádka, která měla dohlížet na pořádek. Její hlavní starostí bylo, aby se neobjevil nějaký buřič, který by mohl vyprovokovat lid k povstání proti římské nadvládě. Takových pokusů o povstání byla celá řada, a proto není divu, že když se římský velitel dozvěděl, že ve městě je nějaké srocení lidu, vyběhl i s vojáky zjistit, co se děje. Na první pohled bylo jasné, že celé to srocení lidí je kvůli onomu malému plešatému pánovi – Pavlovi. Velitel ho dal spoutat řetězy, aby snad neutekl, a pak zahájil vyšetřování. Nic ale nemohl vyšetřit. Lidé křičeli jeden přes druhého a dožadovali se Pavlovy smrti. Proto velitel přikázal Pavla dovést do pevnosti a uvěznit, než se celá záležitost prošetří.

VI. PAVEL VYSVĚTLUJE SVOJE POSTOJE

Pavel ale požádal velitele o chvilku strpení. Překvapil ho tím, že umí řecky. A když pak ještě velitel zjistil, že zatčený není žádný buřič, nechal ho promluvit ke shromážděnému zástupu. K lidem Pavel promluvil v jejich mateřštině a to mělo obdivuhodný účinek. Lidé se uklidnili a nechali Pavla mluvit. Pavel vyprávěl svůj životní příběh o setkání s Ježíšem Nazaretským. Lidé s napětím poslouchali, příběh žida, který pronásledoval Ježíšovy učedníky. Tomu rozuměli velmi dobře. Pak vyprávěl, jak se s Ježíšem setkal a poznal, že Ježíš žije. A lidé stále s napětím poslouchali. Jak se setkal s křesťanem Ananiášem, který mu v Ježíšově jménu vrátil zrak. I v tuto chvíli ještě lidé stále poslouchali a čekali, jak tento příběh dopadne. A Pavel pokračoval tím, jak se potom vrátil do Jeruzaléma a jak právě tady v chrámě se mu zjevil Ježíš. Ani to ještě posluchače nijak nevyvedlo z míry.

VII. DAV TOTO VYSVĚTLENÍ ODMÍTÁ

Jenže pak Pavel pokračoval, jak ho pak tento Ježíš vyzval, aby zvěst o jeho vzkříšení vyřídil pohanům – a v tu chvíli se lidé rozkřičeli odporem. Že by snad tedy Ježíš nebyl buřič, ale prorok, kterého Bůh vzkřísil z mrtvých, to by ještě snesli. I to, že ve jménu Ježíšově je možno uzdravovat nemocné a že se tento Ježíš může ve vytržení mysli někomu zjevit. To všechno jsou zvláštní věci, ale je možno nad nimi přemýšlet a je možno je přijmout. Ale že by snad kterýkoliv žid měl vyjít vstříc pohanům, to je naprosto nemyslitelné. To je pohoršující, to je urážlivé. Pohanů je třeba se stranit! Je potřeba oddělit se od nich, a kdyby to bylo možné, tak se s nimi vůbec nestýkat. Každá velká reforma v židovství začala přece očistou od pohanských nánosů. To jediné, na co Pavlovi posluchači v tuto chvíli myslí, je, že tento člověk – ať již prožil

a viděl cokoliv – se teď strašlivě rouhá, svádí vyvolený Boží lid a žene jej do pohanské náruče! I kdyby žádného pohana do chrámu nepřivedl, tak to, co říká, je dostatečným důvodem k tomu, aby byl ztrestán smrtí!

VIII. APOŠTOL BYL ZACHRÁNĚN, ALE NENÍ OSVOBOZEN – BUDE NÁSLEDOVAT PÁNA NA CESTĚ KŘÍŽE

Velitel vojáků sledoval, co se děje. Pochopil, že tahle situace se sama od sebe neuklidní. Propustit Pavla není možné – buď je vinen a zaslouží si potrestat, nebo je nevinen a pak je potřeba ochránit ho před tím rozbouřeným davem. Ať tak nebo tak, nejlepší řešení bude odvést Pavla do vězení v pevnosti. Když už se zjevně nic nedozví od tohoto pokřikujícího zástupu, tak se snad něco dozví po výslechu tohoto muže. Zatčení je nepříjemná věc. Ale v tuto chvíli nejspíš Pavlovi zachránilo život.

MODLITBA

Pane, prosíme, nauč nás pokoře, abychom neprosazovali sebe na úkor druhých, dej nám odvahu, když máme svědčit o Tobě, posiluj nás, abychom obstáli v pokušeních. Amen.

10. náměty k rozhovoru

- Víte, že bohoslovci se učí řecky i hebrejsky? Proč ne jen jeden jazyk?
- Která skupina lidí v naší společnosti veřejně vyhlašuje svou nenávist k lidem jiné barvy pleti i národnosti?
- Znáte nějaký zákon nebo výnos, který se v dobrém týkal evangelíků? (toleranční patent - 1781, císařský patent 1861)
- Na která ustanovení a zákony se dnes lidé mohou odvolat, když se cítí poškozeni nebo ohroženi? (Listina práv a svobod, lidská práva - víte, v čem k jejich tvorbě přispěli křesťané?)
- Pomohlo Pavlovi, že uposlechl Jakuba, bratra Ježíše Nazaretského – stal se tak pro nepřátele důvěryhodnější?
- Mají být pro cizince přísnější zákony?
- Znáte řečníka, který umí mluvit na veřejnosti či v televizi tak, aby mu vždycky lidé tleskali a chválili ho? Lze takového člověk brát vážně – když si jeho názory pozorně prostudujeme?
- Co to znamená, když je člověk lynčován?
- Všimli jste si, že Pavel se spolehl na to, že římští vojáci budou jednat spravedlivěji než jeho vlastní soukmenovci?
- Bojíte se vojáků, policistů, nebo od nich v něčem očekáváte pomoc?

11. A ještě se ohlédněte:

Kde byste se jako dnešní křesťané v tomto oddíle našli - hledali? Jako Pavel, bratří v

Jeruzalémě, náhodný pozorovatel, římský voják, v rozbouřeném davu? Hraje to pro vás nějakou roli při předávání příběhu dětem?

Odkaz na pracovní list

30 Zatčení v Jeruzalémě

17 Pavel zatčen

Odkaz na píseň

Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou

Kdo mě z pout mých ven vyvodí

Mír na zemi daruj nám

Neskládejte v mocných naději

Tvoje, Pane Kriste, dobrota (SV346)

Kdož by chtěl erbován býti (EZ469)

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 21,17–22

Skutky 22